

ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครราชสีมา เขต 5*

The Needs for Promoting Professional Learning Community
of Schools under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service
Area Office 5

จันจิรา ประกอบผล และวิเชียร รุ้ยนยง
Chanchira Prakobphol and Wichain Rooyuenyong
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ประเทศไทย
Northeastern University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: noon.prakobphol@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 การวิจัยเป็นเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 24 คน และครูผู้สอน 314 คน รวม 338 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 และสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.56) โดยด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.71) รองลงมาคือ ด้านการมีภาวะผู้นำร่วม ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.62) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.15) โดยด้านการมีโครงสร้างสนับสนุนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.13) รองลงมาคือ ด้านการเป็นชุมชนกัลยาณมิตร

*ได้รับบทความ: 3 มีนาคม 2569; แก้ไขบทความ: 17 เมษายน 2569; ตอบรับตีพิมพ์: 29 เมษายน 2569

($\bar{X}$ = 4.93, S.D. = 0.14)

2. ความต้องการจำเป็นโดยภาพรวมมีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.32 โดยด้านการเป็นชุมชน
กัลยาณมิตรมีค่าสูงสุด (0.37) รองลงมาคือด้านการมีโครงสร้างสนับสนุน ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ
ด้านการมีทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านการมีภาวะผู้นำร่วม และด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น; ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ; การบริหารสถานศึกษา; การพัฒนาครู

Abstract

This research aimed to 1) examine the current and desirable conditions and 2) investigate the priority needs for promoting Professional Learning Community (PLC) in educational institutions under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5. The study employed a descriptive research design. The sample consisted of 24 school administrators and 314 teachers, totaling 338 participants, determined using Taro Yamane's formula at a .05 level of precision and selected through stratified random sampling. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.97. Data were analyzed using percentage, frequency, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}).

The findings revealed that:

1. The overall current condition was at a high level ($\bar{X}$ = 3.70, S.D. = 0.56), with shared vision showing the highest mean ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.71), followed by shared leadership ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.62). The overall desirable condition was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.91, S.D. = 0.15), with supportive structure ranking highest ($\bar{X}$ = 4.94, S.D. = 0.13), followed by collegial community ($\bar{X}$ = 4.93, S.D. = 0.14).

2. The overall priority need index was 0.32, indicating a high level of development need. The highest priority was collegial community (PNI_{modified} = 0.37), followed by supportive structure, professional learning and development, collaborative teamwork, shared leadership, and shared vision, respectively.

Keywords: Priority Needs; Professional Learning Community; School Administration; Teacher Development

1. บทนำ

การพัฒนาการศึกษาภายใต้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21 ที่ระบบการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนจากการถ่ายทอดความรู้ไปสู่การพัฒนาทักษะการคิด การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมาย (สุชน วิเชียรสรรค์, 2563, หน้า 239-248; พรรณทิภาภรณ์ อภิปริญา, 2562, หน้า 1-12) ภายใต้บริบทดังกล่าว ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันของครูและผู้บริหาร ผ่านการมีวิสัยทัศน์ร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับผลลัพธ์ของผู้เรียน (Stoll & Louis, 2007) ทั้งนี้ PLC ไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาครู แต่ยังเป็นกระบวนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบกัลยาณมิตรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อน PLC ในสถานศึกษายังเผชิญข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะภาระงานของครูที่สูง การขาดระบบสนับสนุนที่ชัดเจน และโครงสร้างองค์กรที่ไม่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษายังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มศักยภาพ (กิตติยา แสงทอง, 2564) ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้แนวคิด PLC จะได้รับการยอมรับในเชิงทฤษฎี แต่การนำไปสู่การปฏิบัติจริงยังมีประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนา ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 ซึ่งมีข้อจำกัดเฉพาะด้าน ทั้งภาระงานครูและโครงสร้างสนับสนุน พบว่ายังขาดการศึกษาที่วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเชิงลำดับความสำคัญของการส่งเสริม PLC อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การกำหนดแนวทางพัฒนายังไม่ตอบโจทย์บริบทพื้นที่อย่างแท้จริง

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของประเด็นที่ควรพัฒนา อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการส่งเสริม PLC ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2,176 คน จากสถานศึกษา 208 แห่ง แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 208 คน และครูผู้สอน 1,968 คน กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 338 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา ได้แก่ ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และใหญ่พิเศษ เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ครอบคลุม โดยประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 24 คน และครูผู้สอน 314 คน รวมทั้งสิ้น 338 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับเครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และผ่านการทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และรายด้านอยู่ระหว่าง 0.90-0.95 ได้แก่ วิสัยทัศน์ร่วม (0.94) ทีมร่วมแรงร่วมใจ (0.95) ภาวะผู้นำร่วม (0.91) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ (0.93) ชุมชนกัลยาณมิตร (0.92) และโครงสร้างสนับสนุน (0.90) แสดงว่าเครื่องมือมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ (Google Form) โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 338 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากการประสานงานผ่านเครือข่ายสถานศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนี PNI_{modified} เพื่อเปรียบเทียบช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และจัดลำดับความสำคัญของประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนา โดยนำเสนอผลทั้งในระดับรายด้านและรายข้อ

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่าสภาพปัจจุบันของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.71) รองลงมาคือ ด้านการมีภาวะผู้นำร่วม ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.62) และด้านการมีทีมร่วมแรงร่วมใจ ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ ขณะที่ด้านการเป็นชุมชนกัลยาณมิตรมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.60) ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สถานศึกษามีความเข้มแข็งในมิติโครงสร้างเชิงแนวคิดและภาวะผู้นำ แต่ยังมีข้อจำกัดในมิติความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งเป็นหัวใจของการขับเคลื่อน PLC อย่างยั่งยืน สำหรับสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.15) และทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีโครงสร้างสนับสนุน ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.13) รองลงมาคือ ด้านการเป็นชุมชนกัลยาณมิตร ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.14) และด้านการมีทีมร่วมแรงร่วมใจ ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.20) ขณะที่ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.21) เมื่อพิจารณาร่วมกันระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ พบว่าทุกด้านมีประเด็นที่ต้องพัฒนาค่อนข้างชัดเจน โดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างสนับสนุน และ วัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน ซึ่งสะท้อนความคาดหวังของบุคลากรต่อการพัฒนา PLC ในเชิงระบบและเชิงความสัมพันธ์

2. ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผลการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.32 แสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการเป็นชุมชนกัลยาณมิตร (PNI_{modified} = 0.37) รองลงมาคือ ด้านการมีโครงสร้างสนับสนุน (PNI_{modified} = 0.35) และด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (PNI_{modified} = 0.34) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม (PNI_{modified} = 0.28) ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แม้องค์กรจะมีความพร้อมในด้านวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ แต่ยังคงกลไกเชิงปฏิบัติ และวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างแท้จริง โดยเฉพาะมิติของความไว้วางใจ การเกื้อกูลกัน และการสร้างบรรยากาศเชิงบวกในการทำงาน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของ PLC

นอกจากนี้ การที่ด้านโครงสร้างสนับสนุนและการพัฒนาวิชาชีพมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับสูง สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบสนับสนุนเชิงองค์กร เช่น เวลาในการทำ PLC ระบบนิเทศ การจัดสรรทรัพยากร และการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การขับเคลื่อน PLC เกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติ

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ PLC ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีการดำเนินงาน PLC ในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่สามารถพัฒนาไปสู่ระดับที่คาดหวังได้อย่างสมบูรณ์ เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่าด้านวิสัยทัศน์ร่วมและภาวะผู้นำร่วมมีค่าเฉลี่ยสูง ขณะที่ด้านชุมชนกัลยาณมิตรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แสดงให้เห็นว่าการพัฒนา PLC ยังเน้นมิติโครงสร้างและการบริหาร มากกว่ามิติความสัมพันธ์และวัฒนธรรมองค์กร ผลดังกล่าวสอดคล้องกับ Peter Senge (2020) ที่อธิบายว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้ต้องเริ่มจากวิสัยทัศน์ร่วมและการคิดเชิงระบบ แต่การจะพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันอย่างแท้จริงจำเป็นต้องมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมด้วย และยังสอดคล้องกับ Shirley Hord (2020) ที่ระบุว่า การขับเคลื่อน PLC จะไม่ประสบความสำเร็จหากขาดโครงสร้างสนับสนุนและเวลาในการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Stoll และ Louis (2007) ที่พบว่า โรงเรียนที่มี PLC เข้มแข็งต้องมีทั้งวิสัยทัศน์ร่วมและวัฒนธรรมความร่วมมือควบคู่กัน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสังเคราะห์ว่า ในบริบทของสถานศึกษาไทย ปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรมีความสำคัญเชิงฐานราก เนื่องจากเป็นเงื่อนไขที่ทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติ

2. ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริม PLC ผลการวิเคราะห์ PNImodified พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.32 ซึ่งสะท้อนว่ามีช่องว่างเชิงพัฒนาในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านชุมชนกัลยาณมิตรมีความต้องการจำเป็นสูงสุด (0.37) รองลงมาคือด้านโครงสร้างสนับสนุน (0.35) และด้านการพัฒนาวิชาชีพ (0.34) ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ปัญหาสำคัญของการพัฒนา PLC มีได้อยู่ที่การกำหนดนโยบายแต่เป็นการนำไปสู่การปฏิบัติจริง โดยเฉพาะในมิติของความสัมพันธ์และระบบสนับสนุน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Richard DuFour et al. (2021) ที่เน้นว่า PLC จะเกิดขึ้นได้จริงต้องอาศัยการปฏิบัติร่วม ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจและการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธงชัย กัลยา และ อาคม อึ้งพวง (2567, หน้า 427-440) ที่พบว่า โครงสร้างสนับสนุน เช่น เวลาและทรัพยากร เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อน PLC โดยเฉพาะในบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบใหม่ของการวิจัยครั้งนี้ คือ ความเป็นกัลยาณมิตร ถูกจัดลำดับความสำคัญสูงกว่าปัจจัยด้านโครงสร้าง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ แสดงให้เห็นว่าบริบทของพื้นที่มีผลต่อปัจจัยการพัฒนา PLC อย่างมีนัยสำคัญ

3. การสังเคราะห์เชิงแนวคิดจากผลการวิจัย จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ว่า ประเด็นที่ต้องพัฒนา PLC เกิดจากความไม่สอดคล้องระหว่างโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรกล่าวคือ แม้สถานศึกษาจะมีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำที่ชัดเจน แต่ยังขาดวัฒนธรรมความร่วมมือที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ยังพบว่าภาระงานของครูเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของ PLC ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hord (2020) ที่ระบุว่าภาระงานที่สูงเป็นอุปสรรคสำคัญของ PLC ดังนั้น ผู้วิจัยเสนอว่า การพัฒนา PLC ควรดำเนินการตามลำดับ ได้แก่ 1) การสร้างความไว้วางใจและวัฒนธรรมกัลยาณมิตร 2) การพัฒนาโครงสร้างสนับสนุน 3) การส่งเสริมการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยข้อค้นพบนี้นำไปสู่ข้อสรุปว่า PLC เป็นกระบวนการเชิงมนุษย์มากกว่ากระบวนการเชิงเทคนิค ซึ่งต้องอาศัยทั้งปัจจัยเชิงโครงสร้างและเชิงวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนอย่างสมดุล

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับกลุ่มโรงเรียนหรือระดับเขตพื้นที่ เพื่อเผยแพร่แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศอันจะช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมกัลยาณมิตรและการเรียนรู้ร่วมกันในภาพรวมของเขตพื้นที่

1.2 ระดับผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดระบบบริหารเวลาและภาระงานให้เอื้อต่อการดำเนินงาน PLC โดยจัดสรรเวลาคุณภาพอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1-2 ชั่วโมง เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยไม่กระทบต่อเวลาเรียนของผู้เรียน

1.3 ระดับครูและชุมชนการเรียนรู้ในโรงเรียน ควรนำปัญหาจริงจากชั้นเรียนมาเป็นประเด็นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมการทดลองใช้นวัตกรรมหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ตามแนวคิดของ Richard DuFour ที่เน้นการพัฒนาการปฏิบัติร่วม

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยเพิ่มการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้เข้าใจปัจจัยเชิงจิตวิทยาและวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อน PLC อย่างลึกซึ้ง

2.2 ควรดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริม PLC ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยเฉพาะการลดภาระงานครู และติดตามผลการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

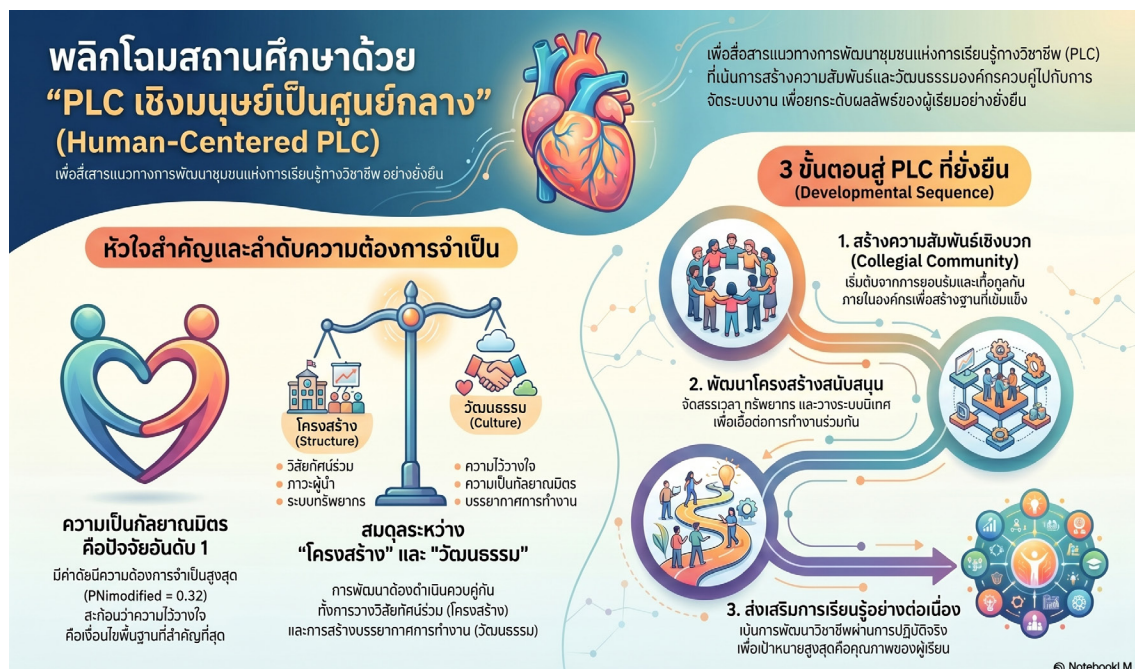
2.3 ควรศึกษาวิจัยเชิงทดลอง เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากกระบวนการ PLC กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ว่าส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น คะแนน O-NET

หรือคุณลักษณะของผู้เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ว่า การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกระบวนการเชิงระบบที่ต้องบูรณาการ 2 มิติ ได้แก่ มิติเชิงโครงสร้าง และมิติเชิงวัฒนธรรมองค์กร โดยผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ที่มีค่าเท่ากับ 0.32 ชี้ให้เห็นว่าความเป็นกลยุทธานุภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนา ดังนั้น การพัฒนา PLC ควรดำเนินตามลำดับ ได้แก่ 1) การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกในองค์กร 2) การพัฒนาโครงสร้างสนับสนุน และ 3) การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยสรุป PLC ที่มีประสิทธิภาพในบริบทสถานศึกษาไทยควรเป็น PLC เชิงมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ที่เน้นความสัมพันธ์ควบคู่กับระบบงาน เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

กิตติยา แสงทอง. (2564). การมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- ธงชัย กัลยา และอาคม อึ้งพวง. (2567). ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ*, 6(2), 427-440.
- พรณทิภาภรณ์ อภิปริญา. (2562). สภาพและปัญหาของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 14(2), 1-12.
- สุขน วิเชียรสรรค์. (2563). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(2), 239-248.
- DuFour, R., DuFour, R., Eaker, R., & Many, T. (2021). *Learning by doing: A handbook for professional learning communities at work*. (3rd ed.). Bloomington, IN: Solution Tree Press.
- Hord, S. M. (2020). *Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement*. Austin, TX: Southwest Educational Development Laboratory.
- Senge, P. M. (2020). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. (Rev. ed.). New York, NY: Doubleday.
- Stoll, L., & Louis, K. S. (2007). *Professional learning communities: Divergence, depth and dilemmas*. Maidenhead, England: Open University Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

